

Dávid Lóránt - Tóth Géza

A magán szállásadás jelentősége az Észak-Magyarország Régió turizmusában az EU csatlakozás után

Bevezetés

Szakmai háttér

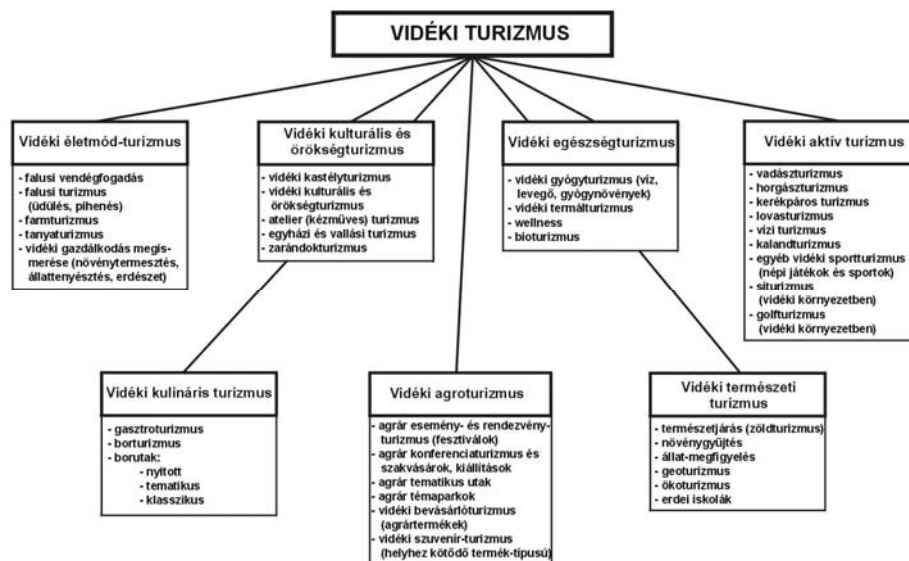
A vidéki (Magyarországon legelterjedtebb elnevezéssel falusi, az Európai Unióban rural tourism) turizmus történeti gyökereit Magyarországon a XIX. századra vezetik vissza. A modern értelemben vett falusi turizmus megjelenése az 1990-es években szervesen és közvetlenül összekapcsolódott a vidék és a mezőgazdaság helyzetének gyökeres megváltozásával és átértékelődésével. A falusi turizmus reneszánsza felfogható vidéki családok újjító törekvéseként a rendszerváltozás utáni társadalmi átmenet kihívásaira. A spontán fejlődés után a vidéki turizmus az ezredfordulótól fokozatosan átkerült egy fejlettebb szakaszba. Így ma már több mint mikrojelenség. Átfogó jelentősége ma már nem a turizmus választék bővítő kínálatában, néhány ezer család jövedelemkiegészítő tevékenységében, hanem abban az új szervezési és együttműködési mintateremtő folyamatban, az emberi és társadalmi tőke mozgósításában, hálózatszervezésben mérhető, amelyen keresztül a vidékfejlesztéshez szükséges értékeket gyorsabban, sikeresebben fogadnak be a helyi társadalomban. Mára a turizmuságazat is beemelte a falusi turizmust a többi turizmusformával egyenrangú taggá, szerepének tényleges kutatásával azonban mindmáig adósak vagyunk (Kovács D. 2003.).

A vidéki turizmus értelmezése

A vidéki turizmus értelmezése és elnevezései a magyar szakirodalomban feldolgozottak tekinthetők (Kovács D. é.n.) A vidéki turizmus (rural tourism) értelmezésünkben nem egy konkrét turizmus típus, hanem turizmusfajták és csoportok egyfajta halmazának tekinthető, amely a vidéki élmény teljességét nyújtja, általános és egyedi elemek kellően strukturált, a természetességen és a tradíciókon alapuló diverzifikált kínálatát jelenti. A részben, vagy egészben benne szereplő turizmusfajták és csoportok vidéki környezetben, vidéki jellegű fogadóképességgel, vidékre jellemző szolgáltatásokat kínálnak komplex termékként, vagy termékelemként (Fehér M.–Kóródi M. 2007.). A könnyebb áttekinthetőség kedvéért ezeket egy összefoglaló táblázatba foglaltuk. Meggyőződésünk, hogy a kérdés ezzel közel sem tekinthető lezártnak, de a további tipizálási törekvésekhez támpontot adhat (Dávid L. et al. 2007).

A kutatás célkitűzése

A kutatás célja a vidéki turizmus gazdasági szerepének, valamint fejlesztési lehetőségeinek vizsgálata az Észak-Magyarországon, különös tekintettel a vidékfejlesztésben betöltött szerepére. Az idegenforgalomnak, mint a nemzetgazdasági ágakon átívelő tevékenységnek a mérésére hosszú idő óta fennáll az igény nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt. Mivel a turizmus bonyolult hatásokat gyakorol a gazdaság fejlődésére, ez a feladat igen nehéz. Különösen igaz ez a vidéki turizmusra, amelynek mérésére, súlyának megítélése nagyon komplex vizsgálatsorozatot igényel regionális szinten is. A kutatás feladata így a vidéki turizmus gazdasági növekedésre, foglalkoztatásra és vidékfejlesztésre gyakorolt hatásainak kimutatása, a gazdaságon belüli hatásainak körülírása. A földrajzi célterület (kutatási terület) az Észak-Magyarország, amely egy ideáltipikus modell a kutatások elvégzésére.



1. ábra: A vidéki turizmus tipizálása
 Forrás: Dávid L. et al. 2007

A régió magánszállásadásának általános bemutatása

A 110/1997. (VI.25.) sz. Korm. rendelet hozzájárult a fizetővendéglátás és a falusi szállásadás, mint magánszállásadás fellendüléséhez, és ez mára az idegenforgalom számottevő tényezőjévé vált. E kormányrendelet értelmében lehetőség nyílt a lakások, üdülők és egyéb épületek idegenforgalmi célú üzletszerű hasznosítására, fizetővendéglátás és falusi szállásadás formájában.

2008-ban közel 40 ezer magánszálláshely volt Magyarországon, ennek 7,8%-át találjuk az Észak-Magyarországon, számszerint 3.097-et. (Itt kell megjegyezni, hogy Dél-Dunántúlon található az ország magánszálláshelyinek 45%-a, ami jelentősen meghatározza, és felfelé módosítja a vidéki átlagot.) Észak-Magyarország három megyéje közül Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a legjelentősebb a magánszállásadás szerepe, a vendéglátók 50,1%-a található itt, Hevesben 42,0%-a, miközben Nógrád megyében 7,9%-a. Ez azt jelentette, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 168 településen találunk magánszállásadást, ami a megye településeinek 47%-át teszi ki. Heves megyében 71 településen foglalkoznak magánszállásadással, ami a megye településeinek 59%-a, míg Nógrádban 69 településen, ez 53%-a a megye településeinek. A magánszállásadás falusi szállásadás és fizető vendéglátás formájában történhet. Észak-Magyarország 3.097 magánszállásadó helyéből 2.235 falusi szállásadás, 892 pedig fizetővendéglátás. Az országos átlaghoz és a többi régióhoz képest egyedüli, a magánszállásadóhely két típusának ilyen aránya. Magyarországon 2008-ban – férőhelyek számát tekintve – a magánszállásadóhelyek 20,8%-a tartozott a falusi vendéglátóhelyek kategóriájába, nagyobbik, 79,1%-át a fizetővendéglátás férőhelyei tették ki. Észak-Magyarországon viszont a férőhelyek 73,7%-a a falusi, 26,3%-ot pedig a fizető vendéglátáshoz tartozik.

Észak-Magyarország 610 településén 1 millió 223,2 ezer ember élt 2009. január 1-jén. A legtöbben, 30% 2.000 fő alatti településen.

1. táblázat: A magánzállásadás vendéglátóinak eloszlása a települések népesség-kategóriái szerint Észak-Magyarországon, 2008

Népesség-kategória	Magánzállásadás	Ebből:	
		Falusi vendéglátás	Fizetővendéglátás
– 200	5,1	7,0	0,0
200 – 499	10,0	13,5	0,0
500 – 999	12,3	16,7	0,0
1.000 – 1.999	21,4	28,2	2,6
2.000 – 4.999	27,2	33,8	8,8
5.000 – 9.999	0,7	0,0	2,4
10.000 – 19.999	8,9	0,5	32,6
20.000 –	14,3	0,4	53,5
Összesen	100,0	100,0	100,0

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

A fizetővendéglátás a városokban és a kiemelt gyógy-, vagy üdülőhelyeknek minősített községekben jellemző, míg a falusi szállásadás a vidéki településeken és a már kialakult tanyás térségekben.

Falusi szállásadás Észak-Magyarország 288 településén, 2.235 helyen zajlott, vagyis a régió településeinek közel felén. Magyarországon összesen 7.492 falusi szállásadóhely működött 2008-ban, aminek 29,8%-a Észak-Magyarországon található meg. Ebben a három megyében a legjelentősebb az egész országban a falusi szállásadás típusa. (Mint már említettük a magánzállásadáson belül Észak-Magyarországon ennek a kategóriának sokkal nagyobb az aránya, mint Magyarország más régióiban.) Bogácson, Poroszlón, Noszvajon, Egerszalókon, Szihalmón, Bükkszéken és Hollókőn a legjelentősebb a falusi szállásadás Észak-Magyarországon a vendéglátók számát tekintve.

Falusi szállásadás 65,3%-a 2.000 fő alatti településeken működött 2008-ban. (1. táblázat).

A fizetővendéglátás aránya sokkal csekélyebb, mint a falusi szállásadásé a régióban. Magyarországon 32.032 vendéglátó foglalkozott ezzel a magánzállásadási formával, és ennek csupán 2,7%-a (862 vendéglátó) található Észak-Magyarországon 2008-ban. Ez azt jelenti, hogy a fizetővendéglátás férőhelyeinek aránya a magánzállásadáson belül Észak-Magyarországon (26,3%) több, mint 50 százalékponttal marad el a vidéki átlagtól.

Észak-Magyarországon 25 településen foglalkoztak fizetővendéglátással. Megyei szinten Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a legjelentősebb a fizetővendéglátás, mivel 14 településen 516 vendéglátó fogadta a vendégeket. Heves megyében 316, Nógrádban pedig csupán 30 vendéglátó működött 2008-ban.

Fizetővendéglátást az apró falvakban – 1.000 fő alatti településeken – egyáltalán nem találunk Észak-Magyarországon. Ez a típusú szállásadás a 10 ezer és 20 ezer fő közötti településeket jellemezte leginkább.

2. táblázat: Magánzállásadás és annak két típusa Észak-Magyarország három megyéjében, 2008

Megnevezés	Észak-Magyarország	Ebből:		
		Borsod-Abaúj-Zemplén megye	Heves megye	Nógrád megye
Települések száma	610	358	121	131
Ebből:				
Falusi szállásadás	288	156	67	65
Fizető vendéglátás	25	14	6	5

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Társadalmi-gazdasági vizsgálatok

A továbbiakban arra kerestük a választ, hogy milyen a vizsgált megyék, s azon belül a magánszállással érintett települések általános társadalmi-gazdasági fejlettsége.

Kutatásunkban először a régió általunk legfontosabbnak vélt mutatóit hasonlítottuk a vidéki átlaghoz. (Azért nem az országos átlaghoz, mivel Budapest adata sok tekintetben olyan kiugró, mellyel jelentősen növeli az országos átlagot, s így a vidéki összehasonlítás megtételében kevésbé célszerű alkalmazása.)

Mint a 3. táblázatban látható Borsod-Abaúj-Zemplén népsűrűsége kicsivel magasabb, mint a vidéki átlag, míg a többi megyéé ettől elmarad. A népesség csökkenése mindhárom megyében magasabb a vidéki átlagnál. A korszerkezet kapcsán látható, hogy egyedül Borsodban magasabb a 15 évnél fiatalabbak és alacsonyabb a 60 éves és annál idősebbek aránya a vidéki átlagnál. Az elmúlt 5 évet tekintve mindhárom megyét az elvándorlás jellemezte. A gazdasági aktivitás viszonylagosan alacsony voltát jellemzi az a tény, hogy a vállalkozássűrűség (100 lakosra jutó működő vállalkozások száma) mindhárom megyében alacsonyabb a vidéki átlagnál. Hasonlóan kedvezőtlen tény a magas munkanélküliségi arány (a nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú népességből) és az alacsony egy főre jutó jövedelem.

3. táblázat: A régió megyéinek és a vidék legfontosabb mutatói

Mutatók	Borsod-Abaúj-Zemplén	Heves megye	Nógrád megye	Vidéki átlag
Népsűrűség, 2009. 01. 01. (fő/km ²)	96,7	86,5	81,6	89,9
A 2008-as népesség a 2004-es %-ában	95,8	97,4	95,9	99,0
15 év alattiak aránya, 2008 (%)	16,5	14,8	14,7	15,2
60 éves és idősebb népesség aránya, 2008 (%)	20,4	23,0	22,7	21,0
Vándorlási egyenleg 1.000 lakosra, 2004-2008	-7,0	-1,6	-4,4	0,0
Vállalkozássűrűség, 2007	45,9	57,3	47,3	60,1
Munkanélküliségi arány, 2008 (%)	13,2	8,5	12,4	8,1
Egy főre jutó jövedelem, 2008 (Ft)	654 588	753 453	666 813	745 754

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Ezután azt elemeztük, hogy a régió megyéinek azon településein, ahol létezik falusi, illetve fizetővendéglátás hogyan viszonyulnak az ilyen (vagyis a valamelyik szállástípussal rendelkező települések) vidéki átlagához. Kezdjük elemzésünket a falusi szállásadással.

Az ilyen szállástípussal rendelkező települések népsűrűsége – Nógrád megye kivételével – alacsonyabb, mint a vidéki átlag (4. táblázat). Az elmúlt 5 év során népességük valamivel nagyobb mértékben csökkent, mint a vidéki átlag. Korszerkezet vonatkozásában itt is megfigyelhetjük, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében magasabb a 15 évnél fiatalabbak és kisebb a 60 éves és idősebbek aránya a vidéki átlagnál, míg a másik két megye helyzete ennél rosszabb. A vándorlási egyenleg itt is mindhárom esetben negatív, bár Heves megye ebben a tekintetben is a legkedvezőbb helyzetben van. A vállalkozássűrűség mindhárom megye falusi szállásadással foglalkozó településein kedvezőtlenebb, mint a megfelelő vidéki átlag. A munkanélküliség vonatkozásában jóval rosszabb helyzetben vannak az ilyen települések a vidéki átlagnál, míg az egy főre jutó jövedelem tekintetében is elmaradnak attól.

4. táblázat: A régió megyéi és a vidék falusi szállásadással rendelkező településeinek legfontosabb mutatói

Mutatók	Borsod-Abaúj-Zemplén	Heves megye	Nógrád megye	Vidéki átlag
Népsűrűség, 2009. 01. 01. (fő/km ²)	48,6	53,2	79,9	69,7
A 2008-as népesség a 2004-es %-ában	94,8	96,2	95,4	98,6
15 év alattiak aránya, 2008 (%)	16,4	14,8	14,1	15,0
60 éves és idősebb népesség aránya, 2008 (%)	20,7	23,6	24,0	21,2
Vándorlási egyenleg 1.000 lakosra, 2004-2008	-8,4	-2,5	-4,2	-0,3
Vállalkozássűrűség, 2007	38,1	45,9	48,2	57,9
Munkanélküliségi arány, 2008 (%)	14,9	9,8	12,4	8,4
Egy főre jutó jövedelem, 2008 (Ft)	578 286	634 905	679 226	708 180

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Ha az előzőkhöz hasonlóan a fizetővendéglátással rendelkező településeket hasonlítjuk a megfelelő vidéki átlaghoz (5. táblázat), akkor a demográfiai mutatók tekintetében lényegében az előzőekhez hasonló megállapításokat tehetünk, vagyis: a régió megyéi közül a fizetővendéglátással rendelkező települések népsűrűsége magasabb, fogyása gyorsabb, mint a fizetővendéglátással rendelkező települések vidéki átlaga. Korszerkezet vonatkozásában itt is Borsod-Abaúj-Zemplén van viszonylag kedvező helyzetben, s bár az elvándorlás általános jelenség a régióban, éppen e megyében a legjelentősebb. Odavándorlást csak a hevesi, fizetővendéglátással rendelkező településeknél láthatunk. A vállalkozássűrűség csak Hevesben kedvezőbb a vidéki átlagnál, s ez a helyzet az egy főre jutó jövedelemmel is. Sajnálatos módon a munkanélküliségi arány mindenütt magasabb, mint a vidéki átlag.

Általánosságban kimutatható, hogy a falusi szállásadással rendelkező települések társadalmi-gazdasági fejlettsége még a vizsgált megye átlagához képest is kedvezőtlen, míg a fizetővendéglátással rendelkező települések esetén ennek éppen ellenkezője igaz, vagyis az ilyen szálláshellyel rendelkező települések jobb helyzetűek, mint a megyei átlaguk.

5. táblázat: A régió megyéi és a vidék fizetővendéglátással rendelkező településeinek legfontosabb mutatói

Mutatók	Borsod-Abaúj-Zemplén	Heves megye	Nógrád megye	Vidéki átlag
Népsűrűség, 2009. 01. 01. (fő/km ²)	319,8	289,4	249,8	201,8
A 2008-as népesség a 2004-es %-ában	95,8	97,9	91,7	99,5
15 év alattiak aránya, 2008 (%)	14,6	13,5	13,6	14,3
60 éves és idősebb népesség aránya, 2008 (%)	21,5	22,7	22,6	21,4
Vándorlási egyenleg 1.000 lakosra, 2004-2008	-7,4	1,5	-6,6	0,3
Vállalkozássűrűség, 2007	61,9	80,9	66,5	74,5
Munkanélküliségi arány, 2008 (%)	10,3	6,8	11,5	6,5
Egy főre jutó jövedelem, 2008 (Ft)	789 258	945 210	780 376	849 318

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Mint azt a legtöbb mutató vonatkozásában megállapíthattuk a régió megyéinek falusi szállásadással, illetve magánszállásadással rendelkező településeinek társadalmi-gazdasági fejlettsége, illetve folyamatai sok tekintetben kedvezőtlenebbek az ilyen szállásadással rendelkező települések vidéki átlagánál.

A magánszállás helyzete a régióban

A magánszállásadás férőhelyei

Észak-Magyarország magánszállás férőhelyeinek eloszlása a 2008-as adatokat vizsgálva területileg meglehetősen egyenlőtlen. A szálláshelyek számát abszolút értékben vizsgálva ugyan Borsod-Abaúj-Zemplén a legmeghatározóbb, de az egy lakosra, illetve az egy vendéglátóra jutó szálláshelyek számát tekintve már más a helyzet.

6. táblázat: Magánszálláshelyek férőhelyeinek megoszlása Észak-Magyarországon, 2008

Terület	Szállásférőhelyek megoszlása (%)	Egy lakosra jutó szálláshely	Egy vendéglátóra jutó szálláshely
Borsod-Abaúj-Zemplén	51,3	19	5,5
Heves	40,6	29,5	3,7
Nógrád	8,1	9,6	6,2
Észak Magyarország	100,0	20,3	4,9

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

A továbbiakban a magánszálláshelyek területi elhelyezkedését települési szinten igyekeztünk vizsgálni. Az összehasonlítást úgy oldottuk meg, hogy a magánszállással rendelkező településeken az 1.000 lakosra jutó szállásférőhelyek számának vidéki átlagát számítottuk ki, s ehhez az értékhez hasonlítottuk a régió településeinek hasonló adatát. Megállapítható, hogy a régió azon települései közül, ahol létezik magánszálláshely csak 95-ben nagyobb a népességarányos számuk a vidéki átlagnál, vagyis vidéki viszonylatban elterjedtségük nem tekinthető általánosnak. A vidéki átlagnál magasabb aránnyal rendelkező települések 64%-a Borsod-Abaúj-Zemplén, 22%-a Heves és csupán 14%-a van Nógrád megyében. Területileg lényegében 4 nagy csomópontot lehet elkülöníteni, ahol a magánszállások népességre vetített aránya kiugróan magas: Aggtelek térsége, Zemplén, Mátra-Bükk térség és a Tisza-tó környéke.

Falusi szállásadás

A falusi szállásadás tekintetében megállapítható, hogy 2004 és 2008 között mind a vendéglátók számában, mind pedig a szállásférőhelyek számában nagyobb növekedés zajlott a régióban, mint a vidéki átlag. A szállásférőhelyek számát tekintve 2008-ban a 2004-es érték 142%-át mérhetjük Borsod-Abaúj-Zemplénben, Hevesben 139%-át és 136%-át Nógrádban, míg a vidéki változás a jelzett időszakban csupán 107%.

A 7. táblázat adatait vizsgálva megállapítható, hogy míg a vendéglátók és a vendégek számát tekintve a régióban Borsod-Abaúj-Zemplén van a legjobb helyzetben, addig a vendégéjszakák viszonylatában már Heves megye.

Az elmúlt öt év folyamatai közül a vendégéjszakák számának és az átlagos tartózkodási idő változását emeljük ki. Megállapítható, hogy mind a három megyében a vidéki átlagot meghaladó mértékben nőtt a vendégéjszakák száma 2004-hez képest. Átlagos tartózkodási idő vonatkozásában országosan csökkenés történt, melyhez képest a Heves megyében jóval nagyobb, Borsod-Abaúj-Zemplénben és Nógrádban kismértékű növekedés zajlott.

7. táblázat: A falusi szállásadás legfontosabb adatai, 2008

Terület	Vendéglátó	Vendég	Külföldi vendég	Vendég-éjszaka	Külföldi vendég-éjszaka	Átlagos tartózkodási idő
Borsod-Abaúj-Zemplén	1 035	26 721	1 187	82 461	5 095	3,1
Heves	986	38 078	3 025	124 713	14 102	3,3
Nógrád	214	8 986	483	27 846	1 685	3,1
Észak-Magyarország	2 235	73 785	4 695	235 020	20 882	3,2

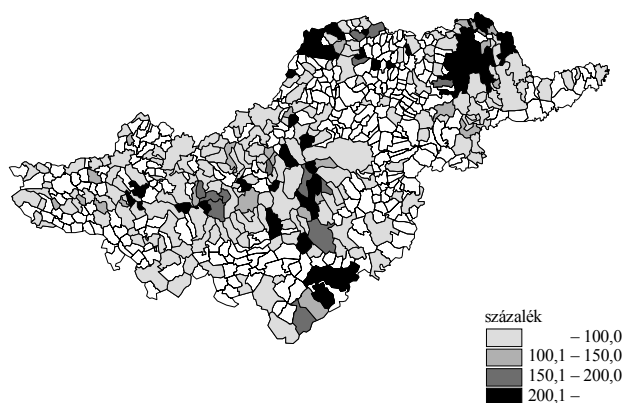
Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

8. táblázat: Vendégforgalmi adatok a falusi szállásadásban, 2008

Terület	Egy vendéglátóra jutó vendégéjszaka	Külföldi vendégek aránya, %	Külföldi vendégéjszakák aránya, %	Átlagos tartózkodási idő a vidéki átlag %-ában
Borsod- Abaúj-Zemplén	3,1	4,4	6,2	88,5
Heves	3,3	7,9	11,3	94,0
Nógrád	3,1	5,4	6,1	88,9
Észak-Magyarország	3,5	12,4	15,5	100,0

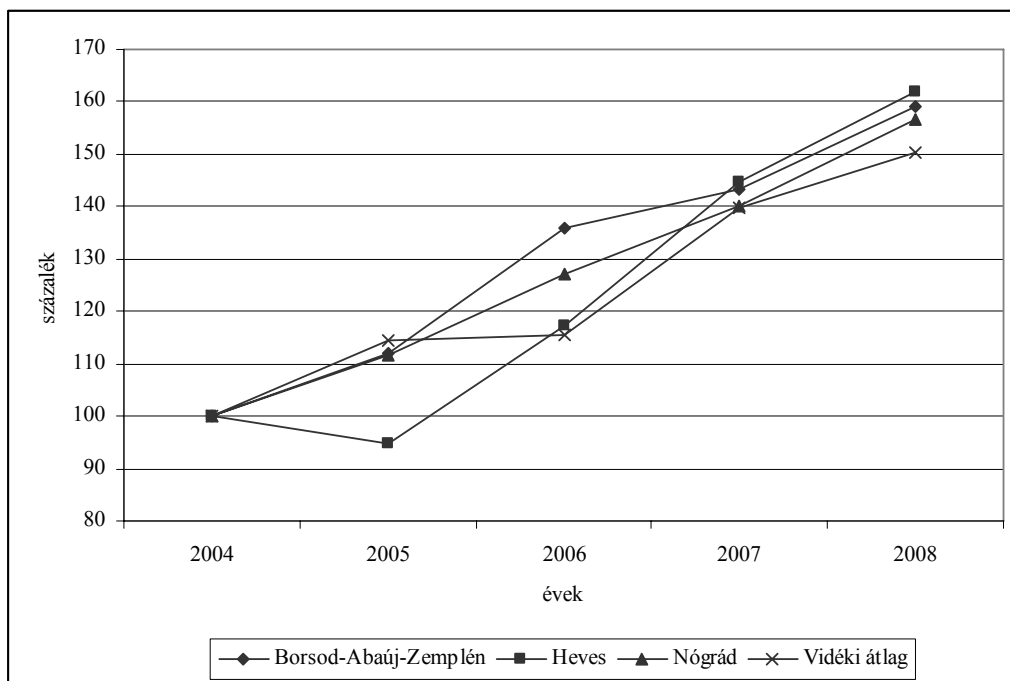
Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

A falusi szállások forgalmi adatait a vidéki átlaghoz viszonyítva megállapíthatjuk (8. táblázat), hogy mindhárom megyében alacsonyabb az egy vendéglátóra jutó átlagos vendégéjszaka száma, mint a vidéki átlag. Annak ellenére, hogy az elmúlt 5 év folyamán lényegében folyamatosan, a vidéki átlagnál nagyobb mértékben nőtt a külföldi vendégek és vendégéjszakák száma a régióban, megállapítható, hogy arányuk még mindig alacsony. Az átlagos tartózkodási idő kapcsán fentebb jelzett csökkenése ellenére mellett minden megyében alacsonyabb, mint a vidéki átlag.



2. ábra: Az egy lakosra jutó magán szálláshelyek száma a vidéki átlag százalékában Észak-Magyarországon, 2008

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés



3. ábra: Vendégéjszakák számának alakulása a falusi szállásadásban Észak-Magyarországon, 2004=100%

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Fizetővendéglátás

A fizetővendéglátás vendéglátói tekintetében kijelenthető, hogy 2004 és 2008 között valamennyi megyében a vidéki átlagnál kisebb visszaesés, szállásférőhelyei tekintetében Borsodban és Hevesben stagnálás, Nógrádban pedig a vidéki átlaghoz hasonló visszaesés történt. A szállásférőhelyek számát tekintve 2008-ban a 2004-es értéket 100,1%-át mérhetjük Hevesben, 100,1%-át Borsod-Abaúj-Zemplénben és 92,3%-át Nógrádban, míg a vidéki változás a jelzett időszakban 91,3%.

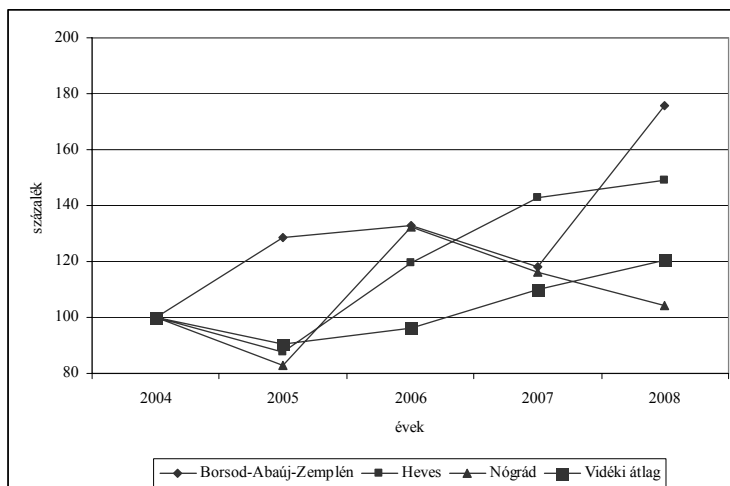
A falusi szállásadáshoz hasonlóan a fizetővendéglátásban a vendéglátók, és a forgalom vonatkozásában egyértelműen Borsod-Abaúj-Zemplén megye dominál, s csak a vendégek száma tekintetében kedvezőbb a hevesi adat (9. táblázat).

9. táblázat: A fizetővendéglátás legfontosabb adatai, 2008

Terület	Vendéglátó	Vendég	Külföldi vendég	Vendégéjszaka	Külföldi vendégéjszaka	Átlagos tartózkodási idő
Borsod-Abaúj-Zemplén	516	21 647	5 030	76 607	21 025	3,5
Heves	316	23 243	4 707	64 699	14 882	2,8
Nógrád	30	1 474	45	5 195	139	3,5
Régió	862	46 364	9 782	146 501	36 046	3,2

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

Az elmúlt öt év folyamatait vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a vidéken a vendégéjszakák száma – kisebb visszaesés után – mintegy 20%-ot növekedett. A régióban 2004-ről 2005-re Borsod kivételével hasonló visszaesés játszódtott le, míg e megyében 2006-ról 2007-re történt recesszió. A három megyét együttesen nézve közel 60%-os volt a növekmény, ezen belül Borsod-Abaúj-Zemplén 75, Heves 49, míg Nógrád 4%-os gyarapodással jellemezhető. Az átlagos tartózkodási idő tekintetében is általános csökkenés zajlott mind vidéken, mind a régióban, igaz annak mértéke Nógrád megye kivételével kisebb volt, mint a vidéki átlag.



4. ábra: Vendégéjszakák számának alakulása a fizetővendéglátásban Észak-Magyarországon, 2004=100%

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

10. táblázat: Vendégforgalmi adatok a fizetővendéglátásban, 2008

Terület	Egy vendéglátóra jutó vendégéjszaka	Külföldi vendégek aránya, %	Külföldi vendégéjszakák aránya, %	Átlagos tart idő a vidéki átlag %-ában
Borsod-Abaúj-Zemplén	148,5	23,2	27,4	84,8
Heves	204,7	20,3	23,0	66,7
Nógrád	173,2	3,1	2,7	84,5
Vidéki átlag	96,7	32,6	39,0	100,0

Forrás: KSH adatok alapján saját számítás

A fizetővendéglátás forgalmi adatait a vidéki átlaghoz viszonyítva megállapíthatjuk (10. táblázat), hogy az egy vendéglátóra jutó átlagos vendégéjszaka szám a régióban magasabb, mint a vidéki átlag. Az elmúlt öt év folyamán lényegében folyamatosan – a vidéki átlaggal ellentétben – nőtt a külföldi vendégek és vendégéjszakák száma Borsodban és Nógrádban. Ennek ellenére megállapítható, hogy arányuk még mindig alacsonynak tekinthető. Az átlagos tartózkodási idő tekintetében itt is csökkenést láthatunk, melynek mértéke sajnálatos módon minden megyében jelentősebb a vidéki átlagnál. A csökkenés mellett sajnos, 2008-ban, mindhárom megyében alacsonyabb volt az átlagos tartózkodási idő a vidékinél.

Összegzés

A legtöbb társadalmi-gazdasági mutató vonatkozásában megállapítottuk, hogy a régió megyéinek falusi szállásadással, illetve fizetővendéglátással rendelkező települései fejlettsége, illetve folyamatai sok tekintetben, kedvezőtlenebb képet mutatnak, mint az ilyen szállásadással rendelkező települések vidéki átlaga. Ez a kedvezőtlen tény sok tekintetben korlátok közé szorítja e települések fejlesztési lehetőségeit, s ezen belül alapvetően meghatározza a helyi idegenforgalom jövőjét is. A régió településeinek igen nagy részét érintő magánszállásadásban megfigyelhetők a vendégforgalmat tekintve országos összehasonlításban igen kedvező folyamatok az EU csatlakozás óta. E kedvező folyamatok ellenére viszont megállapíthatjuk, hogy a régió felzárkóztatásában a magánszállásadásra önmagában nem lehet alapozni, hiszen nem képes jelentősen növelni a foglalkoztatást, illetve javítani a hátrányos jövedelmi helyzetet, s általában megváltoztatni a kedvezőtlen folyamatokat. Ettől függetlenül szerepe a régió turizmusában és a helyiek életében várhatóan hosszú távon igen fontos lesz, így fontos a jövő folyamatainak folyamatos nyomon kísérése, a területi összehasonlítás elvégzése.

Irodalom

- Dávid Lóránt–Bujdosó Zoltán–Patkós Csaba (2003): *A turizmus hatásai és jelentősége a területfejlesztésben*, In: A terület és településfejlesztés alapjai, szerk. Süli-Zakar István, egyetemi tankönyv, Dialóg Campus Tankönyvek, Budapest-Pécs, pp. 433-453.
- Dávid Lóránt-Tóth Géza-Kelemen Nóra-Kincses Áron (2007): *A vidéki turizmus szerepe az Észak-Magyarország Régióban, különös tekintettel a vidékfejlesztésre a 2007-13. évi agrár- és vidékpolitika tükrében*, Gazdálkodás, 51. évfolyam 4. szám, pp. 38-57.
- Fehér István–Kóródi Márta (2007): *A vidéki turizmus diverzifikációs sajátosságai*, Agroinform http://www.agroinform.com/files/aktualis/pdf_agroinform_20070104102814_turizmus.pdf
<http://www.meh.hu/kormany/kormanyulesek/leirat/20070607.html>
- Kovács Dezső (2003): *Falusi turizmus- rendszerszemléletű közelítésben*
<http://miau.gau.hu/miau/60/fanclub/mfc02/5.doc>
- Kovács Dezső (2003): „*Falusi és vidéki turizmus*” értelmezése a nemzetközi irodalomban, In: Kovács D. szerk. *A falusi turizmus hagyományai*, Mezőgazda Kiadó, Budapest, pp. 57-68.
- Lengyel Imre (2000): *A regionális versenyképességről*. Közgazdasági Szemle, 2000/12. sz. pp. 962–987.
- Nemes Nagy József: *Új kistérségek, új városok. Új versenyzők?* Regionális Tudományi Tanulmányok, 2004/9. sz. pp. 5–42.
- WACHTLER I. (2000): *Falusi turizmus Heves megyében*. Gazdálkodás XLIII. évf. 2. sz. pp. 38-44 p.
- WACHTLER I. (2002): *Falusi turizmus*. PHARE-program által támogatott jegyzet. SZIE GMFK Gyöngyös, pp. 1-131.